

5. Рудік О. О. Обумовленість ЄС: еволюція та тенденції розвитку. *Грані*. 2017. Т. 20, № 10. С. 81–86. DOI: 10.15421/1717135.

Одержано 11.03.2018

Рассмотрены виды социальных изменений, определено состояние современного украинского социума, соответственно этому обозначены главные вызовы, с которыми может сталкиваться человек.

Ключевые слова: социальные перемены, модернизация, трансформация, идентичность, вызов.

УДК 378.011.32.017.92

Валерія Дмитрівна ОНАЦЬКА,

слухач магістратури факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Микола Миколайович САППА,

доктор соціологічних наук, професор,

професор кафедри соціології та психології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ЦІННІСНА ОРІЄНТАЦІЯ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Розглянуто проблему критичного мислення як ціннісної орієнтації сучасної освіти. Проаналізовано психологічні та педагогічні аспекти цього феномену. Встановлено взаємозв'язок між поняттями «інформація», «знання» та «критичне мислення». Підкреслено важливість розвитку критичного мислення як дієвого методу підготовки підростаючого покоління до життя, а також торування шляху у майбутнє.

Ключові слова: критичне мислення, освіта, ціннісні орієнтації, інформація, знання.

Актуальність дослідження проблеми. Багато речей в нашому світі дуже швидко змінюються, події ХХ сторіччя, серед яких розпад СРСР, розбудова незалежної України, мали вагомий вплив на усі сфери життєдіяльності, серед яких найголовнішою є система людських цінностей. Сьогодні, наше минуле отримує

нову оцінку, люди починають усвідомлювати, що на протязі тривалого часу вони віддавали свої знання, сили, енергію, час, можливості та навіть життя заради якоїсь примарної мети, яка в принципі, була не потрібна. Саме сьогодні, коли наша країна стає членом Європейської родини та починає новий етап свого розвитку, події потребують від суспільства прояву критичного мислення, бо саме воно, спираючись на подану інформацію та засвоєні знання, є необхідною передумовою для початку цивілізованого та гуманного розвитку нашого суспільства, що характеризується свободою та незалежністю.

Дослідженням критичного мислення займалися такі вітчизняні і зарубіжні вчені, як І. Кант, який розглядав критичне мислення у рамках філософії; Р. Пол, Р. Енніс, Д. Халперн, які розглядали феномен критичного мислення в сучасній американській критичній дидактиці; А. Бутенко, Е. Ходос, Є. Івуніна, А. Матюшкін, вітчизняні науковці, що розглядали процес формування критичного мислення у сучасній науці та інші. Мислення – це психічний процес моделювання закономірностей оточуючого світу, який базується на обробці інформації людиною, воно дозволяє отримувати знання про об'єкти, що не можуть бути сприйняті за допомогою першої сигнальної системи [1]. Абсолютно усі засвоєнні знання, якими володіє людина, є результатом одержаної та певним чином обробленої інформації.

На сьогодні, інформація визначається як одне з найбільш загальних понять науки, які позначають певні відомості, сукупність яких-небудь даних [2], а знання визначаються, як селективна, упорядкована, певним способом (методом) отримана, відповідно до яких-небудь критеріїв (норм) оформлена інформація, яка має соціальне значення, що й визначається як саме знання певними соціальними суб'єктами та суспільством загалом [2]. Сприймавши якісь відомості (дані), котрі розбиті на категорії, класифікаційні схеми тощо, з яких складається інформація, споживач їх переробляє за допомогою операцій мислення, так би мовити «відкристалізовує» потік інформації в загальні твердження що стають знаннями. Безумовно існує сутнісний взаємозв'язок між інформацією та знанням, але, в той же час, ці поняття не є тотожними, адже немає знання без знаючого, без суб'єкта, носія цього знання, немає знання поза живою свідомістю, а ось

інформація є. Тому, можна сказати, що інформація – це неживе, певним чином закодоване для зберігання й транспортування знання [2], що є необхідною складовою для здійснення мисленевих операцій. Мислення, в свою чергу, поділяється на багато видів, серед яких: аналітичне, інтуїтивне, алгоритмічне, альтернативне, асоціативне, візуальне, групове, дивергентне, іноваційне, кількісне, комбінаторне, критичне, креативне та інші [3].

Критичне мислення – це спосіб мислення, при якому людина ставить під сумнів інформацію, що надходить. У загальному значенні під критичним мисленням мається на увазі мислення вищого рівня, ніж до критичний. Джерелом критичного мислення є проблема і протиріччя, для вирішення якого необхідно задіяти: аналіз, інтерпретацію, оцінку, пояснення та висновки. Вчені стверджують, що механізмами критичного мислення виступають розумові операції, які визначають процес мислення і аргументацію, до них відносяться: постановка мети, виявлення проблеми висунення гіпотез, способи вирішення, аргументація, передбачення наслідків, прийняття або неприйняття альтернативних точок зору [4]. Спеціальними здібностями та вміннями, які необхідні для розвитку даного виду мислення є: наполегливість, самостійність і ґрунтованість. Ми вважаємо, що при розвитку критичного мислення, у особистості утворюється імунітет проти інформаційних маніпуляцій, які проявляються через ЗМІ, що є дуже важливим аспектом в процесі контролю особистісного мислення.

Сучасна освіта має змогу розвивати критичне мислення за допомогою читання і письма, задіявши всілякі педагогічні технології, які в свою чергу дозволяють орієнтуватися на внутрішню мотивацію учнів, де основою є рефлексивна діяльність, глибоке опрацювання інформації в сполученні з особистим досвідом [5]. Інформація повинна відображатися у виді тих ідей, які учень виділив для себе, таким чином активізуючи процес сприйняття інформації. Також, обов'язковим є ведення практики використання проблемних питань та їх обговорення. Даний вид мислення, дозволяє охопити освітню, практичну, розвиваючу і виховну мету сучасної освіти. В технології критичного мислення вироблені два типи тестів. Перший тип тестів дозволяє виявити наявність або відсутність і рівень розвитку навичок критичного мислення як такого (застосування правил логіки,

розрізнення релевантності, визначення валідності і т. д.). Другий тип тестів виявляє рівень знань по термінології та принципам критичного мислення, тобто націлений на тестування точності і надійності засвоєння навчальних курсів з критичного мислення (Тест-есе Енніс-Вієра) [4].

Отже, провідною тенденцією світового розвитку є інноваційний шлях розвитку освіти. Сьогодні, коли наша країні здобуває новий статус, набуває нових цінностей, дуже важливим стає питання сучасної освіти, адже її головним покликанням є всебічний розвиток громадськості. Сучасне суспільство звикло поглинати інформацію, що надходить, абсолютно не вибірково, це в свою чергу дає можливість для «зомбування», до запровадження та укріплення стереотипізації поглядів та повернення до примітивного мислення людства, деградації сучасного суспільства в цілому. Головним завдання сучасної освіти є запровадження, розвиток та підтримка нової ціннісної орієнтації – критичного мислення, як дієвого методу підготовки підростаючого покоління до життя, а також торування шляху у майбутнє. Освіта, що орієнтована на розвиток критичного мислення має на увазі оновлення форм, технологій, методів і змісту матеріалу на основі особистісно орієнтованого підходу з максимальним урахуванням інтересів учнів. Критичне мислення ґрунтується не на знайомстві з давно відомими способами вирішення певних завдань або проблем, а на створенні умов, які спонукають знайти рішення, адже суспільство зобов'язане мислити безпосередньо, шукати креативні шляхи вирішення проблем, бо без цього подальший розвиток сучасного суспільства просто неможливий. Подальше дослідження питання критичного мислення як ціннісної орієнтації сучасної освіти, потребує розробки нових методів, технологій, принципів, засобів передачі інформації і є актуальним напрямом подальшого розгляду даної тематики.

Список бібліографічних посилань

1. Рубинштейн С. Л. Бытие и сознание. СПб. : Питер, 2003. 512 с.
2. Грицанов А. А. Новейший философский словарь. Минск : Изд-во В. М. Скаун, 1998. 896 с.
3. Бандурка О. М., Тягло О. В. Курс логіки : підручник. Київ : Літера, 2002. 160 с.
4. Громова Н. М. Психологічні особливості установки на критичне мислення. *Актуальні проблеми психології*. 2015. Т. 10, вип. 27. С. 79–88.

5. Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С. Технології розвитку критичного мислення учнів. Київ : Плеяди, 2008. 220 с.

Одержано 15.03.2018

Рассмотрена проблема критического мышления как ценностной ориентации современного образования. Проанализированы психологические и педагогические аспекты этого феномена. Установлена взаимосвязь между понятиями «информация», «знание» и «критическое мышление». Подчеркнута важность развития критического мышления как действенного метода подготовки подрастающего поколения к жизни, а также прокладывание пути в будущее.

Ключевые слова: критическое мышление, образование, ценностные ориентации, информация, знания.

УДК 159.9:343.915

Олена Михайлівна ПАВЛИК,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки та психології

Харківської державної академії фізичної культури

СТАВЛЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ПРАВОПОРУШНИКІВ З РІЗНИМ СТУПЕНЕМ ПЕРЕВИХОВАННЯ ДО ЗНАЧУЩИХ ПОНЯТЬ

Для визначення ставлення досліджуваних неповнолітніх правопорушників з різним ступенем перевиховання до значимих понять, а саме, закон, дисципліна, моє життя, майбутнє, теперішнє, минуле використовувався колірний тест ставлення. Отримані дані свідчать, що формальні ознаки перевиховання не завжди співпадають з позитивним ставленням правопорушників до самого процесу перевиховання.

Ключові слова: неповнолітні правопорушники, перевиховання, закон, дисципліна, кольоровий тест ставлення.

Згідно Кримінального кодексу України, якщо неповнолітній вчинив суспільно-небезпечне діяння у віці, з якого він може бути суб'єктом злочину, до нього застосовується покарання у виді позбавлення волі – направлення до спеціальної виховної установи. У нашому дослідженні приймали участь вихованці Курязької